

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Polt. ček. rač. 11.753. Telefon 3112

Razširjajte stanovski tisk!

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LENDAVA je zborovalo 10. aprila 1937. v Crenšovcih. Navzočih je bilo 46 članov (57%) in 7 gostov.

Predsednik tov. Peternel je pozdravil uvodoma vse navzoče, posebej novonameščene tovarise, ki so se udeležili zborovanja kot gostje. Nato je prečital dnevni red, ki je bil soglasno sprejet.

Sledilo je poročilo tov. predsednika, ki nas je seznanil s stanjem organizacije. Za njim je poročal tov. tajnik o tekočih zadevah sreskega društva. Za obolega tov. Preiningerja je podal blagajniško poročilo tov. Čehovin Rudolf in opozoril člane na redno plačevanje. Za odsek učiteljic je govorila tov. Prešernova in pozivala navzoče članice k skupnemu nastopu za obrambo ženskih pravic.

Po poročilih je tov. tajnik prečital najvažnejše dopise, ki so bili brez razprave sprejeti. Na osnovi dopisov so se izoblikovali in sprejeli sledeči sklepi:

1. Podporni fond sres. društva naj deluje po predloženem pravilniku.

2. Osnuje naj se osnuje učiteljic. Za poverjenico je bila izvoljena tovarišica Karž Olga.

3. Sprejetih je bilo več predlogov k spremembi zakona o nar. šolah, ki razpravljajo o učit. vrtu, minimalnem obsegu učiteljskega stanovanja in ustanovitve posebnega sreskega šolskega odbora za zgradbo novih šol.

4. Sklenilo se je, da bo vse spreminjevalne predloge k zakonu o nar. šolah proučila posebna društvena seja, na katero se vabijo vsi izvršni poznavalci zakona. Seja se bo vršila 24. aprila 1937. ob 15. uri v Turnišču. Vsi šolski upravitelji naj se po možnosti udeležijo seje, ali pa naj pošljejo pismene osnutke svojih predlogov.

Po sprejetju predlogov so se vršile nadomestne volitve odbornikov in njih namestnikov, ki jih je bilo treba izvoliti na mesto premeščenih tovarisev. Za namestnike uprav. odbora so bili izvoljeni: Sveg Stefan, Mlekuž Franjo in Robnik Ema; v nadzorni odbor Bahič Jože, v častno razsodišče pa Luci Ivan.

Po volitvah je predaval tov. Križanič Franc o »Povezanosti pedagogike s psihologijo in psihoanalizo«. Predavanje je bilo teoretskega značaja. Zelo pa je kljub temu živahno odobravanje poslušalcev. Tov. Škrabl je za prihodnje zborovanje obljubil predavanje iz praktičnega območja učit. udejstvovanja.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo 8. maja 1937. v Murski Soboti skupno s 3 društvi. Peternel, preds. Križanič Franc, tajnik.

+ JUU — SRESKI UČITELJSKI DRUŠTVI CELJE IN ŠMARJE PRI JELŠAH sta zborovali skupno 10. aprila v Celju ob udeležbi 210 članstva. Predsednik celj. društva je uvodoma dal izraza veselju na iskrenih stikih med društvoma, nakar je pozdravil 10 novo pristopivših članov, ki so: tov. Hojerjeva, Godiclova, Polakova, Potiskova, Berglezova, Kotnik, Binder s soprogo, Rejec in Veljak. Posvečen je bil spomin preminulem tov. Josipu Lapačnejmu, čigar smrt je bridko zadela stran. Organizacija in narod. Navajale so se določbe finančnega zakona k državnemu proračunu za l. 1937./1938., v kolikor zadevajo šolstvo in učiteljstvo. Komentar se je amandman, po katerem izgube učiteljice ob poroki z neučiteljsko službo in celo že pridobljeno pravico do pokojnine. S citiranjem soglasnih sodb vse naše javnosti je bilo predloženo neugodno stanje narodnega šolstva Slovenije, zlasti pa naglasno dejstvo brezposelnosti učit. abiturientov ter razredov brez učitelja. V zvezi s porastom cen življenjskih potrebščin je bila poudarjena nujnost potrebe reguliranja uradniških prejemkov vsaj na višino pred zadnjo redukcijo. V dokaz, kako je vse delo sekcije odgovarjalo čisti stanovski liniji tudi že pred leti, je bila prečitana spomenica predsedniškega zbora sekcije iz l. 1932., katere zahteve so slej ko prej aktualne. Sreski šolski nadzornik g. R. Pestevšek je podal navodila v zvezi s sklepi nedavne seje nadzornikov banovine, v smislu katerih bo šola administrativno praktično izpolnjena. Tov. književ-

nica Ruža Lucija Petelinova je poročala o pomenu svetovnega protivojnega kongresa, ki bo letos na Dunaju pod geslom »Smo proti vojni, sovraštvu in bedi« delal na boljše bodočnosti človeštva. Referent banov. odbora PRK tov. Starman je očrtal naloge in delo te organizacije ter njenih edinic in dal stvarna navodila. Ugotovljena je bila ugodna letna bilanca in uspešno, koristno delo vsehkozi likvidne »Učit. gospodarske in kreditne zadruge v Celju«, katere letni promet je dosegel 843.000 Din. Tov. Hajšek je ugodno poročal o »Učitelskem zdraviliškem domu« v Rogiški Slatini. Tov. Gobec je priporočal poseben način štednje in osnivanje »Hrenovega var-

čevalnega fonda«. Sledil je razgovor o sestavljanju predlogov za izpremembo zakona o nar. šolah, pri tem pa je bila naglašena posebej potreba, da se težnje učiteljstva tudi upoštevajo. Zborujoči so darovali kot prvi temeljni kamen za ustanovitev »Prešernovega muzeja« na pesnikovem domu, ki naj preide v last slovenskega naroda, 600 din. Predavanje režiserja g. Cirila Debevcia iz Ljubljane »O ideoloških osnovah sodobnega gledališča« je zaradi predavateljeve zadržanosti žal odpadlo.

Miloš Verk, t. č. preds. Fran Roš, t. č. preds. O. Rataj, t. č. tajnik. A. Jagrovič, t. č. tajnik.

Seme gre v klasje

V nekem kraju so se zbrali okoliški mogočnjaki in med drugim preračevali tudi šolske razmere v okolici. Najimentionirani med njimi, ki mu šola ni mogla vtepti najprimтивnejše omike, se je povzpel do tele duhovite misli: »Kaj pa so prav za prav uradniki? Nič drugega kot naši hlapci, saj jih vendar mi plačujemo.«

Ta nedosežna duhovitost je šla od ust do ust. Raznašali so jo zvesti poslušalci onega »duhovitega gospoda govornika« in eden teh mogočnjakov je kmalu nato naslovil na šolskega upravitelja v svojem kraju takole pismo, ki je seveda v vsem zelo zavito, pretirano in deloma iz trte izvito: »Šolskemu upravitelju v N. — Podpisani sporočam naslovu, da se sej šolskega odbora ne morem več udeleževati, ker on ne spoštuje sklepov šolskega odbora, kateri njemu niso simpatični. Dokaz.

Šolski odbor je v treh sejah obravnaval razširitev osnovne šole za en razred. Vsakokrat je po vsestranskem razmotrivanju prišel do soglasnega sklepa (izvzemši šol. uprav.) da bi bila razširitev v triraz. za naše razmere neprimerna in nepotrebna. Naslov je sam izjavil, da je iz rojstne knjige razvidno, da bo število učencev padalo. (Kar seveda ni res! Opmemba poročevalca.) Zaradi malenkostnega osebnege ugodja naj trpi ves šolski okoliš. Naslov ni uvaževal upravičenih pomislekov šolskega odbora. Noče razumeti, da se je z uvedbo trirazrednice uvedel novi učni načrt (saj to je bil po mojem mnenju glavni razlog), ki je skrajno neprimeren za naše kmetijske razmere. Živimo v območju industrijskega kraja, kamor odhajajo vse delovne moči. Nujno bi kmetje rabili, vsaj starejše letnike, pri domačih delih, ker ni mogoče dobiti poslov, a morajo biti vsak dan v šoli 4 ure in pol. Tam pa seveda vsako uro odmor. Včasih je učil en učitelj do 100 učencev, zdaj pa fije 120. (Število ni pravilno! Op. pr.) Mi kmetje pravimo, da se tako zapravlja javni denar.

Drugi primer. Naslovu se je zahotelo električne napeljave v vse prostore, seveda

na stroške občine. Odbor je bil mnenja, da to ne kaže v sedanjem času, ker je treba odplačevati prispevek za daljnovid, pa tudi potrebe ni, ker se otroci uče podnevi. Pomisliti bi bilo, da so vsled odplačevanja prispevka šle občinske doklade v višino 150%. To seveda naslov ne čuti, ker njega to ne žuli. Nadrejena oblast vedno zahteva štednjo in štednjo, ki bi bila v današnjih časih tudi na mestu. Z ozirom na visoke doklade, in ker v učnih sobah elektrika ni potrebna, je odbor predlog šolskega upravitelja soglasno odklonil. (Kako pa je tam, kjer elektrike sploh ni? Kako se pa tam pouk vrši? Pa so menda tudi večrazredne šole, celo gimnazije?) Ne razumemo kako gre to s štednjo v sklad?!

Iz zgoraj navedenih dejstev je razvidno, da je institucija šolskega odbora nepotrebna, ker šolski upravitelj lahko dosega vse, kar se mu polubi in poželi, ne samo brez sklepa, temveč proti sklepu odbora in to za stvari, ki niti niso potrebne. Z ozirom na to se mi zdi s strani naslova kot zasmeh odboru še vabiti ga na sejo.

Ker podpisani nimam šolskega zakona, bi samo želel zvedeti, če je kaka zakonita določba, da šolski odbor mora proti svoji volji in volji plačujočih napeljati v učne sobe električno napeljavo. — Podpis.

Pismo naj bo dokument, kam privede hujskanje. Seveda je v njem marsikaj potrjenega. Tako število učencev, kakor tudi trditve, da gre vse po volji upravitelja. Oblast je sama zahtevala večrazrednico in prvotno tudi člani krajevnega šolskega odbora niso bili principielno proti. Šele pod pritiskom mogočnjaka so postali pozneje neodločni. Glede razsvetljave šole je omembe vredno, da jo imajo v dotičnem, zelo bogatem kraju, že skoro vsi telički po hlevih, le šola bi je ne smela imeti. Tudi to je odbor prvotno že sklenil, a ker mogoteu ne gre to v račun, je začel delovati proti, čeravno je oblast to ukazala.

Pismo naj bo žalosten dokument malih ljudi, ki vidijo samo sebe in svojo veličino, ljudstvo in njegov napredek jim je pa deveta skrb. Lir.

Šoli odrasla mladina je potrebna vzgoje in izobrazbe

Ob lepo uspelem kmetijskem tečaju v Veliki Dolini

Ena najaktualnejših zahtev sedanje dobe je: pomagajmo naši vasi, proniknimo v bitnost kmečkega življenja, kjer je naša duhovna mislija in kamor moramo usmeriti vse svoje delo. To zahtevo je učiteljski zbor državne narodne šole v Veliki Dolini upošteval pri letošnjem dvomesnem kmetijskem in gospodinjisko-nadaljevalnem tečaju, ki je nad vse pričakovanje odlično uspel.

Pozdravili smo dejstvo, da se je začelo tudi pri nas, v teh obmejnih krajih, z resnim delom. V februarju in marcu se je vršil tečaj, ki je privabil rekordno število udeležencev.

Tečaj je vodil učiteljski zbor z upraviteljem na čelu s pomočjo sreskih referentov iz Brežic in Krškega. Banska uprava, ki je dovolila in odobrila ustanovitev pripravljalega kmetijskega tečaja, je imenovala za redne učne moči: gg. Zupana Ivana, upravitelja, Gnjezdov Janeza, veroučitelja, Trdana Antona, Dolinarja Zdenka in Havlička Jozeta. Tečaj je redno, dvakrat tedensko, obiskovalo ca. 30—35 fantov. Ob nedeljah pa so se vršila predavanja sreskih referentov za tečajnike in občinstvo sploh. Nabito polna šolska soba je pričala, kako veliko zanimanje je bilo med odraslimi. Tečajnikom je učiteljski zbor razgrnil kopico načrtov umnega in racionalnega gospodarstva, ki je prepotrebno našim vsem. Tu se je pokazalo, da je volja pri fantih močna, treba je le orati ledino. Učiteljski zbor je rešil zastavljeno nalogo pravo dobro. Kar je odrasli mladini ustvarila šola pred tremi, petimi, desetimi leti — to je premišljeno dopolnjeval naš tečaj. Načelo stranjanege pouka je prišlo kolikor mogoče do veljave. Središče so tvorili gospodarski predmeti, drugi so dopolnjevali pouk. Ogled vzornih kmetij nudi fantom žive slike,

ki ostanejo dalj časa v spominu, prav tako, tudi zanemarljiva gospodarstva, ki so tudi pri nas marsikje vzrok bede, moralnega ter gmotnega propadanja. Zato si bodo fantje v maju ogledali tudi banovinsko šolo na Grmu.

Pri pouku se je oziralo pred vsem na državljansko vzgojo, kar je bilo ravno v teh krajih potrebno. Etična državljanska pravila so med poglavji pri slovensčini dobila konkretno formo, da so mladi fantje doživljali v notranjosti dobra in plemenita nagnenja za občestvo, narod, kralja in — državo.

Izredni predavatelji, imenovani od banske uprave, so dopolnjevali program. Kmetijski referent g. Mohorčič iz Brežic je podal našim občanom temeljna znanja o vinogradništvu, o cepljenju trt itd. Vinogradništvo je tu pri nas na robu Gorjancev osrednja gospodarska panoga. Veterinar g. Vizjak Janko je zelo zanimivo obravnaval najbolj značilne bolezni pri živini in prvo pomoč pri njihovem pojavu. Sreski šumarski referent ing. g. Virnik iz Krškega je poslušalce seznanil z najvažnejšimi gozdnimi kulturami, ki uspevajo pri nas in zainteresiral s svojimi tehtnim predavanjem kmečke posestnike za pogozdovanje. Zdravstveni referent g. dr. Černelc pa je v zelo zanimivem predavanju pokazal vpliv alkohola na organizem; govoril je o jetiki in raznih boleznih. Drugič pa so naše matere poslušale vzorno predavanje istega predavatelja, ki jim je pokazal higieno žene in najbolj pereča poglavja iz njihovega življenja.

Vzporedno s kmetijskim tečajem se je vršil tudi gospodinjisko-nadaljevalni tečaj, ki je privabil nad 50 deklet, ki se niso ustrašile dolge in slabe poti ob večernih urah. Z velikim zanimanjem so sledile pouku. Pouče-

VSEBINA:

Jedro problema.
Seme gre v klasje.
Šoli odrasla mladina je potrebna vzgoje in izobrazbe.
Iz seje širšega odbora učiteljic gospodinjisko-nadaljevalnih šol.
Borcu za svobodo šole in učiteljstva.
Radovanu Cvetku na sveži grob.
Učiteljski pokret: Iz vodstva mariborske delovne edinice. — K maksimalnemu okvirnemu načrtu za študij vasi. — Beležke.
Samota.
LISTEK: Luka Martinovič in Martin Lukanovič.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravniki. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

vale so sledeče učne moči: ge. Dolinar Elvira, Zupan Alojzija, Reja Rada, Trdan Mira in gdč. Šemrl Cirila.

K zaključku tečaja je prišel tudi sreski podnačelnik iz Brežic g. dr. Švab, ki se je v imenu sreskega načelnika zahvalil učiteljskemu zboru ter vsem izrednim predavateljem za požrtvovalno delo, pa tudi tečajnikom in vsemu občinstvu, ki je v tako velikem številu sledilo predavanjem.

Mladina bo prepričana sama sebi. Začeto delo je treba nadaljevati, da se bo mlajši rod povzpel do možnosti boljše skrbi za napredek svoje domačije in s tem za gospodarski napredek podeželja.

Učitelj, ki res in tudi živo čuti potrebo, da se v njegovem okolišu dvigne gospodarstvo, ki zraste z ljudstvom v občestveno življenje v smislu zahtev sedanje, za našega mallega človeka najbolj kritične dobe — tak učitelj uživa zaupanje in ljubezen naroda.

Tone Trdan.

Iz seje širšega odbora učiteljic gospodinjisko-nadaljevalnih šol

V marcu se je po daljšem presledku vršila seja širšega odbora učiteljic gospodinjisko-nadaljevalnih šol.

Predsednica tov. Mešičkova se je uvodoma z iskrenimi besedami spomnila umrle tov. Neže Klunove iz Dolenje vasi. Med prvimi, ki so posvetile svoje moči in zmožnosti gospodinjisko-nadaljevalni šoli, že takoj v početku, je bila tudi ona.

Število gospodinjisko-nadaljevalnih šol je v letošnjem šolskem letu nazadovalo za 9.

Vzrok je iskati deloma v tem, da velik del učiteljic, ki so pripravljene za to delo, nima potrebne kvalifikacije, ker že par let ni bilo praktičnega tečaja.

S tem, da tudi delovnega občestva že dve leti ni, je pretrgan osebni stik med voditeljicami in edina prilika, da je učiteljstvo teh šol moglo razpravljati o vseh vprašanjih, ki to šolstvo zadevajo, in je iz tega skupnega občestvenega dela črpalo moči in voljo za nadaljnjo delo.

Prekinjeno je izhajanje »Prosvete« in s tem pisana vez med odborom in učiteljicami gospodinjiskih nadaljevalnih šol.

Poleg drugih vzrokov so še krajevne razmere, ki delo podpirajo, ali pa onemogočajo.

Medsebojno razmerje med voditeljicami in krajevnimi šolskimi odbori je poglobiti, da bodo tudi krajevni činitelji čutili soodgovornost na napreduki oziroma nazadovanju šole in ne bo kot doslej v mnogih primerih padla odgovornost le v breme voditeljice same.

Notranji ustroj, oziroma šolsko delo je ostalo neizpremenjeno. Glede učnih moči se je izpremenilo le v toliko, da je pouk dovoljen izključno le kvalificiranim učiteljicam.

Ker se na učiteljice gospodinjisko-nadaljevalnih šol stavi vedno večje zahteve, bo treba primernih nadaljevalnih tečajev, da se njih strokovna izobrazba poglobi.

Letošnje počitnice predvideva odbor zopet tečaj za fino kuho, ki se bo vršil takoj v začetku julija, pod istimi pogoji kot lansko leto, na kar se učiteljice opozarja že sedaj.

Poleg tega tečaja bo skušal odbor organizirati tudi tečaj za prirojanje. Poučevala naj bi praktična učiteljica, ki bi znala v kratkem času nuditi res toliko, kolikor se rabi v gospodinjisko-nadaljevalni in osnovni šoli.

Razpravlja se tudi o vrtnarskem in zelenjadarskem ter praktičnem tečaju, ki naj bi ju priredila banska uprava, po smernicah in programu odbora.

Ponovno se vložijo na kr. bansko upravo vloga za reformo gospodinjiskega pouka na učiteljsku, ker le potem bomo smeli pričakovati dovoljnega zanimanja za gospodinjisko-nadaljevalno šolstvo tudi od strani mladih učiteljic.